

Index contentorum.

1. De balsamo Peruviano
2. de prudenti virium medicamentis exploratione.
3. de erroribus circa usum topicorum in praxi.
4. de natura & praesentia vini Rhenani
5. de Bradypepsia
6. de purgantibus fortioribus ex praxi eiciendis
7. de anatomia publica.
8. de luxationum synthesi in genere.
9. de auditu difficili
10. Ulcerum aetologia & curatio
11. de purgantibus selectis & minus cognitis.
12. de specificis antispasmodicis.
13. de perpetuo stitico ex thorace.
14. Pathologia diuinitatur Helmontiani.
15. de morbis lienis
16. de affectu raro scorbutico populari.
17. annorum climactericorum rationalis explicatio.
18. de specificis antispasmodicis.
19. de bile medicina & veneno corporis.
20. de Carolinis thermis.
21. de temporibus anni insalubribus.
22. de temperamento fundamento morum & morborum.
23. de morbis certis regionibus & populis propriis.
24. crinum natura & explicatio rationalis.
25. de inflammatione ventriculi.
26. de siderum in corpora influxu.
27. de methodo vitam longam acquirandi. Woffii epistola.
28. medicus sui ipsius.
29. de asthma convulsivo cum hydrope pectoris
30. de anatome in praxi medica usu. &c. 33..

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA 24. 24
De
MORBIS CERTIS
REGIONIBUS ET PO-
PULIS PROPRIIS

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGI-
CO, CETERA.
DUCATUS MAGDEBURGICI GUBERNATORE.
GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

PRÆSIDE
DN. FRIDERICO HOFFMANNO,
MED. D. EJUSD. ET PHILOSOPH. NAT. P. P. ORDINARIO, PO-
TENTISSIMI REGIS BORUSS. CONSILIARIO ET ARCHIATRO

h. t. DECANO,
DN. PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO
omni observantia cultu prosequendo

PRO LICENTIA

Summos in ARTE MEDICA honores jura & Privilegia
DOCTORALIA adipiscendi

Ad diem XXVI. Septembr. Anno MDCCCV.

horis ante & pomeridianis,

IN AUDITORIO MAJORI

Eruditorum disquisitioni publica submittit

JOH. BERNHARDUS HOFFSTADT,
Duffeldorpio - Montensis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, Litteris CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

MORBIS CERTIS
REGIONIBUS ET
PARS PROPRIIS

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
FRANCISCO PRINCE DE BORNIA

DR. PHIL. JOH. WILHELM
PRINCE DE BORNIA
DOCTUS MAGISTER
PHYSICUS

DR. ERNESTO HOFFMANN
MED. & PHYSIC. PUBL. ET P. ORDINARIO
TERTIO REG. MEDICINARIO ET CHIRURGO
P. BORNIA

PRO LICENTIA

Summus in arte medica honoris ius & Privilegium

DOCTORALIA
ANNO 1800
IN ABBATIA
P. BORNIA

JOH. BERNHARDUS HOFFMANN

Duisburg - Mönchen

Halle Mediceo-Physicae Lincis Cur. H. K. K. Typ.

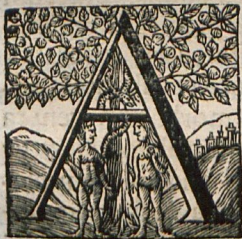

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA.

De

MORBIS CERTIS REGIO-
NIBUS ET POPULIS PECULIA-
RIBUS.

PROOEMIUM.

Ureum est monitum

magni *Hippocratis* omnibus, qui
praxi medicæ operantur, curæ
cordique merito habendum, quod
extat in principio *libri de aëribus*
aquis & locis: Quicumque artem
medicam integre assequi velit, pri-

imum quidem temporum anni rationem habere debet,
quantum potentia quodlibet eorum valeat, deinde
ventorum qui in unaquaq; regione sunt indigenæ, post-
ea aquarum facultates cognoscere debet. Deinde ur-
bium situs & natura aquarum nota fit. Porro consideran-
da terra ipsa, nudane sit & aquis carens, aut densa & aquo-
sa, & an concava sit & æstuosa, vel alta & frigida? Homi-
num insuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur:
an bibuli sint, & lucrones, & ocio dediti, aut exercitiis va-

imod

A 2

riis

riis utentes & tolerantés laborum ciborumq; plus appetentes quam poculorum. Ex his enim singula sunt investiganda. Nam qui hæc omnia probe quantum fieri potest, cognoverit, aut horum plurima, eum non latere possunt, cum in urbem etiam ignotam sibi pervenerit, neque morbi regioni peculiare & patrii, neque communis regionis natura, quæcunque tandem ea fuerit, ut non possit in cognoscendis morbis dubius hære aut errare sicubi ad morborum medicationem adhibeatur. Morbi videlicet sunt duplicis generis, quibus maxima pars hominum perit, alterum nempe est epidemiorum, qui ex communi vitio aëris, & tempestatum mutationibus originem trahunt, certisque temporibus grassantur, & magnas strages edunt: Alterum genus est endemiorum, qui certis populis & regionibus familiares sunt, vitæ generi, victui, aëri, exhalationibus, aquæ, vino cerevisiis certis locis peculiaribus, adscribendi. Conveniunt hæc duo morborum genera in eo, quod in unoquoque plures simul corripantur eodem morbo, differunt vero quod epidemici a mutatione tempestatum, ventorum potentia, & syderum influxu fiant, adeoque ad certum tantum tempus durent; endemii vero a causa patria indigena fixa nempe oriantur, unde etiam fixi per complures annos iidem affectus perseverant. Placet in præsentis instituto pertractare secundum ductum & mentem D. Præsidis prænotabilem de endemiis morbis materiam, ubi eos morbos qui non modo in Europa sed & reliquis mundi partibus gentibus familiares & peculiare, eo quo potest fieri compendio recensere, simulque exponam eorum causas & quomodo generentur. Deus vero benignissimus omni
boni

boni & veritatis fons & scaturigo gratiæ & assistentiæ rivulis irriget nostras mentes, ut veritatem ubique sectemur & noxios errores semper defugiamus.

§. I.

MOrbos endemios cuique regioni proprios exposituri initium merito capimus à nobilissima mundi, quam inhabitamus parte, Europa. Primum vero montes & excelsa loca examinabimus, ibi in considerationem venit merito *strumosus colli tumor* montanis nonnullis populis frequentissimus. Oritur hic ipse non ut vulgaris est sententia, ex nivalibus aquis, quæ etiam alibi sunt, sed potius ex potu aquarum, quæ per calcarios montes transeunt, atque rudes sunt graves & copiosam calcariam terram secum recondunt, quare certi dantur fontes strumosi ex quibus haustæ aquæ strumam colli producant. Sunt vero huic malo obnoxii in primis *Helveti Rheti Valleenses*. *Munsterus in Cosmograph. l. 3.* scribit. In *Helvetia, Valleis* adeo strumosi sunt homines, ut strumæ pondus sermonem impediât, ac fæminæ lactantes illas post tergum perinde ac saccum rejiciant, ut infantibus potum appetentibus sint impedimento, quod etiam confirmat clarissimus *Wagnerus in hist. nat. Helvet. p. 141.* Apud *Rhetos* in vicis *Zicers vis Trimmis & Sonders* aquæ quoque reperiuntur, quarum potu, monstrosis tumoribus seu strumis incolarum colla deformantur & his gignendis aptissimæ sunt sive potentur, sive cibus coquendis adhibeantur. Nec id tantum illic natis incolis vernaculum est vitium, sed etiam advenis, qui si collo etiam anserino graciliore advenerint & aliquot annos de his aquis potaverint, guttura eos velut taurorum colla, quibus

palearia dependent, referre videbis. Ab his igitur homines maxime deturpantur, loquelæ etiam ipsorum vitium inferitur, ita ut risum spectatoribus ac auditoribus movere soleant: verum infimæ fortis homines apud Rhætos vitium hoc naturæ decorum ducentes cæteros struma carentes, collos anserinos per sarcasum appellant. In pago Flach Tigurinæ ditionis fons reperitur, cujus aquæ potæ strumas colli producere solent hinc vulgo strumarum fons *der Kropff-Brunn* appellatur. Verum non tantum Alpium sed & Pyræneorum montium accolis hic affectus accidit. Præterea Carinthiæ, Styriæque accolis teste *Ortelio ad tab. 92* familiaris est, item sudetum accolis in tractu Schmidebergenfi pago Steinseiffen vid. *Becmann in bist. Geograph. n. 356* apud quos tamen malum hoc fere desit, dum fontibus quibusdam, quos causam ejus senserunt, nunc abstinent. In urbibus quibusdam Hercyniæ metallicis videlicet *Wildemann Andreasberg* nulla fere observatur mulier, quæ non ex strumoso gutture laboret, utuntur nempe aquis metallicis crudis *Stollwasser* stillatitium lapidem secum ferentibus. In Transylvaniæ urbe dicta *Cronstadt* strumæ ex potu aquarum sunt frequentissimæ. Confert ad generationem hujus mali multum aër frigidus in montosis regionibus penetrantissimus, qui succos in glandulis cuti substratis circa arteriam asperam facile incrassat, eorumque liberum transitum impedit, unde infarcti tubuli vascula, & pori succo viscoso sistunt tam grandem tumorem. Fœminæ vero magis obnoxiiæ strumis, rarissime Viri, quia ordinario præsertim si gravidæ existant, in puerperio laborent vel vasa & fibræ, circa mammæ & colla extenduntur. Observatur & simile

mile quid post ipsum conceptum, dum vasa circa collum ampliora fiunt, unde veteres exploraturæ novæ nuptæ virginitatem thalamum ingressuræ collum filo metiebantur Catull. in *nuptiis Pelei*

*Non illam nutrix orienti luce revisens
Hesterno collum potuit circumdare filo.*

§. II.

Ad Galliam jam nos conferimus & quidem *Narbonensem*, hujus incolis perquam familiare est *hydrocele* & *sarcocele*. Fiunt hi tumores, quando sanguis per venas spermaticas tardius recurrit, ibique stagnat, unde vel serum separatur a sanguine, & fit in scroto testiumque membranis decubitus, vel ex succo viscido feri carnosa & fungosa fit excrementia, unde melancholicis, senibus, sedentariis, quandoque hic affectus accidit. Cur *Narbonenses* huic malo obnoxii, causa videtur castanearum nucum intemperans usus, quarum in hac regione maximus est proventus. Frequenti horum alimentorum usu lymphæ & sanguis fit crassus, qui postea tardissime circulator per venas tenues perpendicularis fitus, quæ ales sunt spermaticæ. Cæterum Galliarum populis *febres tam intermittentes quam continue, maligna putrida & lenta hectica* familiares & plerumque sunt ferales. Multum ad hos morbos contribuit cibus eorum valde humidus & carniū copiosus esus, nec non fructuum autumnalium liberalior ingurgitatio, victus salis fere expers, aquæ potus, parciusque usus vini. Hisce sanguis valde tenuis redditur, multæ serositates accumulatur, quæ si in corporibus spongiosis robore fibrarum destitutis, & sub aere austriño non sufficienter purgantur, ibi stagnant & disponunt ad febres, phthisin, ulcera. Præterea *lumbrici immani* Parisiæ pueri affliguntur tussi quintana. nis

nis magnitudinis hunc populum adoriuntur & non modo infantes, & adultos vexant. Causa est præhumidus victus & ciborum nutrientium copia, aquarumque potus.

§. III.

Nunc quoque de *Anglorum* morbis vernaculis dicemus. Multa certe morborum genera præsertim autumnali tempore hujus insulæ incolas attentant. Gravedines, raucedines, tusses, luores albi apud fæminas, dysenteria malignæ, febres, variolæ, hanc nationem maxime Londinum inhabitantes familiariter affligunt. Multum hic confert atmosphæra humidis vaporibus maris repleta, cælum nubilum. Nihil vero magis ferale ipsis est, quam *tabes pulmonalis*, & totius corporis sæda & miserabilis corruptio, cui *consumptionis* nomen imposuere. Tertia fere pars hominum hoc malo Londini rapitur. Languent vires, respiratio difficilis est, tussis continua. In dissectis cadaveribus observantur pulmones tuberculis scirrhis repleti. Multum generationi hujus mali velificatur aër densus & fumo lithanthracum refertus, qui ore in tenerrimas nerveo membranaceas pulmonum vesiculas receptus eas corrugat, constringit, ut sic hæreere ibi facile copiosus & viscidus sanguis possit. Laborant vero hoc vitio item *pulmonum inflammatione*, magis nobiles, divitiisque innutriti quam è plebe homines, idque ea de causa, quia illi in ocio altissimo & omnium rerum abundantia affluentes genio indulgent, carnes gratissimi saporis atque succi edunt, & vina è Canariensibus insulis advecta dulcia bibunt, unde regendo sanguini copioso & secernendis inde excrementis natura præsertim in spongiosiore, imbecillioreque corpore, non sufficit, sanguis vero abundans viscidus & impurus, in mol-

molli & vasculoso pulmonum vitcere facillime decumbit, & stagnat, modoque dicta mala progignit. Causa enim phthiseos & Anglicorum morborum a repletione inprimis fluit, & tanto magis, quanto minor sanguinis mittendi Angli cura est. Præter tabem pulmonalem alius morbus ipsis est patrius rhachitis dictus, in occidentalibus maxime Angliæ locis solennis. Puerilem nempe ætatem invadit, adeo ut in illis annis constituti macrocephali fiant, cum laxa compage membrorum, turgido abdomine, prominentibus oculis, imbecilli corpore, ossa porro sunt spongiosa, incurvanturque. Causa hæret maxime in systematis nervosi & membranosi imbecillitate, flacciditate, spirituum defectu & in distributione succi nutritii inæquali. Hinc etiam dicitur rhachitis quasi spinæ dorsalis affectio, propterea quod præcipuam ibi sedem mali fixam esse existimant.

§. IV.

Progredimur ad Italiam spectaturi ibi morbos patrios. Neapoli præter luem, quæ pro morbo non putatur nisi per gummata se exerat, morbi endemii, sunt roseolæ sive maculæ rubræ mox visibiles mox invisibiles. Scorbutus alias in Italia non visitur. hic morbus impuræ falsæ lymphæ progenies est. Bartholin. cent. V. ep. 49. eas adscribit ædibus & victui, illis quidem celsioribus, & a sole minus illustratis huic vero ob carnem bubulam, suillam & brassicam, quam avidè incolæ ingurgitant. Venetiis hæmorrhoidal fluxu & hinc pendentibus incommodis cæcis dolentibus varicibus, variscis, ficubus frequentius vexantur, inde sanguisugæ in usu ibi maximo sunt, adeo ut non raro anifistulas sibi contrahant. Causa merito adscribitur vinorum Ita-

B

lico-

licorum liberaliori potioni. In genere quippe hoc tenendum, earum regionum incolae, ubi vina maxime dulcia lætius proveniunt, hæmorrhoidibus fluentibus magis expositos quam qui in terris vino sterilibus habitant, & in quibus aquæ vel cerevisiæ bibuntur. Hujuscemodi enim vina sanguinem gignunt, eumq; in orgasmum seu turgescentiam facile conjiciunt, unde tardior fit sanguinis per totius abdominis viscera ob distentas nimium vasorum tunicas progressio & hinc regurgitatio ad venas sedis, per quas ordinario longus & perpendicularis ille ascensus difficilis est. Romanis febris semitertiana valde cognata, notante id etiam suo jam tempore Galeno *l. 1. de morb. vulg. comm. 2.* qui summa cum gloria Romæ vixit, prope forum Agrippæ, qua nunc itur ad Pantheon. Docta de hac febris sunt verba *Fontani in schol. ad Dodon. de semitertiana.* *Per hanc febrim inquit laditur ventriculus & imprimis ejus partes nervosæ, & hepar, ideo jure meritoque inter mortiferos morbos numeratur.* Hæc sæpe degenerat in hecticam & hydropem propter magnas obstructions, ut observat *Cous noster Epidem. 3. §. 1.* In hanc febrem proclives ecclesiastici nobiles aulici juvenes & qui defidem vitam luxuriosamque agunt & cælo calido fruuntur, ideo frequentes sunt in Æthiopia. Victus omnis delicatus, lautus, in otiosis sanguinis abundantiam gignit, à qua multæ eæque graves passiones, propter viscerum infarctus obstructionsq; oriuntur. *Asclepiades apud Cal. Aurelian. l. 2. c. 10.* refert febres una cum mentis & corporis oppressione, nec non lethargicas Romæ frequenter contingere solitas. Aquæ enim Romano in agro parum etiam salubres sunt præter eas, quas per aquæ ductus Mæcenas deduxit in urbem. Accedit quod ipsa Ro-

Roma æstivo tempore salubritate cæli minus gaudeat, id-
 eo imprimis, quia urbs ædificata est super rudera antiquæ
 Romæ: illa autem multas cavernas comprehendunt,
 ubi ab antiquis Romanis ingentibus cum sumptibus ex-
 structæ cloacæ fuerunt & si Tybris se effundat, solet aqua
 cavernas illas intrare, ut propter vapores non possit sa-
 lutaris esse aër, serpentes etiam in illis cavernis reperiun-
 tur, & quidem magno in numero, deinde non tota Ro-
 ma est silice strata, sed pulverulenta, ut diebus canicula-
 ribus non liceat in publicum prodire propter pulverem
 & muscas, quæ procul dubio ex cavernis proficiuntur.
 Hetruriæ incolis valde familiaris epilepsia est, propterea
 recens natis inurunt caput ut tradit *Balthas. de Vias in sylva
 regia*. Qui mos veteribus *Tbusiæ* & *Lybiæ* populis, jam
 olim fuit usitatus, teste *Mercurial. l. 2. Var. Lect. c. 2*. Et
 Arabes medici hodierno tempore gravissimos & incurabi-
 biles capitis morbos, apoplexiam, hemicraniam, lethar-
 gum omnibus aliis irritis tractant ferro candente, quo
 inustiones faciunt in hoc vel illo capitis loco non sine præ-
 stantissimo successu. In Apulia, *Baglivio* teste, obnoxii sunt
 incolæ ardentissimis febribus, pleuritidi, aliisque morbis
 inflammatoriis. Multum contribuit sanguinis copia, quæ
 gignitur ex victu lauto, nam incredibilis ibi est telluris u-
 bertas & carniū cujuslibet generis copia, qua nulli pror-
 sus Italiae parti inferior est. Vina ibi omnia nigra, flagran-
 tia ac potentia. Et tanta caloris est in illis regionibus vis, ut
 plurimos videas in summam impatientiam dementiamq;
 sæpe actos. Specialis etiam Apuliæ morbus est morsus ta-
 rantulæ, quæ æstivo tempore noxiosissimus præsertim
 eo, quando hæ bestiolæ coeunt. Sequuntur hunc
 affectum angor cordis, aponia, pulsuum oppressio, ex-
 tre-

tremorum nigredo, frigidus sudor, quæ symptomata ex
 truculenta nervosarum partium constrictione oriuntur,
 nam venenum tarantulæ in activissimæ, perniciosissimæ
 motionis instar ignis materia consistit, quæ intime pe-
 netrando, motiones hinc inde in genere nervoso spasmo-
 dicas violentas excitat. Scripsit de hoc argumento opti-
 me *Bagliv. in diff. de tarantula.*

§. V.

Transeamus jam ad Hispaniam præcipuam Euro-
 pæ partem. Observatur hic valde familiaris melanco-
 lia hypochondriaca. Adscribi hæc merito debet summa
 pigritiæ ocio sedentariæ vitæ, profundis speculationibus,
 accedit quod veneri nimis immature indulgeant & pa-
 rum vini bibant, unde sanguis terreus, crassius fit, ab-
 lata parte subtiliore, qui in hypochondriis damna affert,
 in capite vero multa phantasmata & imaginationes effi-
 cit. Deinceps fluxus hæmorrhoidalis penes viros, pe-
 nes fæminas mensium fluxus creberrime visitur, quod
 a sanguine crasso & fæculento viscera abdominis infar-
 cta sunt, unde æqualis & libera distributio sanguinis im-
 peditur, quo fit, ut cum impetu ruat & stagnet in par-
 tibus extremis, ibique vasa disrumpat. Divites & Pro-
 ceres, quos Grandes vocant, plerique apoplexia pereunt,
 procul dubio sanguinea, ob lautum victum, vini generosi
 potum, & quotidianum usum chocolatæ, quæ omnia san-
 guinem copiosum reddunt. Notabile autem hoc est,
 quod scabies & scorbutus ibi non reperiatur, utut carne
 fuilla vescantur recenti quotidie. Aer nempe in Hispania
 est subtilissimus & penetrantissimus, optima etiam
 & levissima ibi aqua, & victus salis experts. Transpira-
 tio itaque laudabilis, pori aperti sunt, unde exhalant ru-
 des

desillæ crassæque feri particulæ, quæ intra poros & glandulas cutis alias stagnant & pustulas illas efficiunt.

§. VI.

Pergimus ad Belgii fœderati provincias, imprimis Hollandiam ubi scorbutus endemius morbus est, partim propter victum durum, pisces marinos carnes infumatas partim propter aërem densum humidum & aquas pessimas. Præter hunc morbum laborant in his provinciis frequentissime renum & vesicæ calculo, nusquam ullibi tam creber hic affectus visitur etiam in omnibus ætatibus, quam in Belgio, nusquam etiam ob hanc causam meliores lithotomi degunt propter operationis frequentiam quam ibi: causam calculi vesicæ generationis rejicimus in immoderatum lacticiniorum & caseorum cum acetariis usum, quæ ferula singulis fere diebus mensis apponuntur, quantum autem ad concretionem calculosam faciat lacticiniorum & acidorum usus, medicæ artis peritis probe perspectum est, utpote calculi elementa & concretionis materia sunt terreum & aqueum.

§. VII.

Accedimus ad maris Baltici incolas Danos, Suecos, *Norwegos*, Pomeranos, Livonos, Curlandos, grassatur ibi ceu communis morbus & fere inquilinus scorbutus, qui sese manifestat, per dolores artuum membrorum lassitudinem, atque torporem, maculas, gingivas putridas, tumores. Hic affectus quam notus est his populis, tam ignotus est antiquis. Nullibi mentio fit hujus mali, neque apud Arabes, neque apud Græcos, & perperam locus *Hippocratis l. 2. prædict.* ubi agit de lienibus magnis, oris graveolentia, tiliarum exulceratione, pertrahitur ad hoc malum. Minime tamen existimandum antiquis tempo-

ribus ipsum non extitisse, sed de novo ante aliquot secula natum, credibile potius est, cœlum Hippocratis hunc morbum non agnovisse, nam ubi aër valde tenuis & calidus est, ubi exulat diæta dura & salsa, ibi filet etiam hic morbus, unde in tota Græcia, Italia, Hispania, etiam Gallia fere incognitus est, nisi in quibusdam locis Galliae Narbonensis ad maris oram sitis, propter aquas impuras, salâs, palustres & circa Ragusam Italiae, quæ hujusmodi generis aquas alit, ibi quandoque existit. Est igitur hic morbus frequens modo dictis populis, & regionibus arcticis, quæ à gradu 55. usque ad polos porriguntur, propter aërem densum, frigidum, humidum, victum salsum, durum, pisces marinos, aquas crudas, ex quibus omnibus sanguis fixus terrestris balsamo & sulphure benigno destitutus elaboratur, qui ad obstructions corruptionemque valde est proclivis. Cæterum nullum dubium est, quin hic morbus jam inde ab antiquis temporibus in his terris regnaverit, licet non probare possimus historicorum testimoniis, quoniam nempe nulla extant scripta & monumenta de his populis composita, sed veteres medici, qui in Græcia, Arabia, Italia vixerunt, scripseruntque, illarum saltem nationum morbos scriptis reliquerunt, ommissis horum populorum affectibus. Quod vero marinus aër, crassa diæta, ocium, impuræ aquæ scorbutum progenerent, manifestum documentum nobis navigantes præbent, qui omnes fere reportant hunc morbum, licet sub alterius climatis sint incolæ & alio sub cælo navigent. Neque prætereundum est, hos populos etiam infestari arthritide, paralyfi, hydrope, quæ cuncta mala scorbuti fructus sunt.

Illud vero admiratione dignum, quod præter scorbutum in Dania, Suecia, Livonia, febres maxime familiares sint, cum tamen in Norwegia, Islandia, Lapponia, Finnia, plane exulent & fere sint incognitæ. *Schefferus in descriptione Lappon. c. 7.* scribit, quod Lappones commodissima utantur valetudine, & morbos plerosque ignorant, nullaque pestis, nullæ febres acutæ, vel ardentæ, apud ipsos deprehendantur, cujus singularis rei rationem reddere allaborabimus. Novimus nempe pestem grassari in calidissimis regionibus, ibique ordinario natales suos habere. Pestis enim est penetrantissima putredo, quæ mirifice à motu activissimo calido, intestino, humidoque generatur & promovetur. Quapropter in frigidissimis locis, ubi omnia sunt concentrata, quieta motu intestino activo destituta putredo nec radices agere, vel pestis excitari atque propagari potest. Quod attinet ad febres, sunt hæ ipsæ nil aliud quam intensiores sanguinis & humorum agitationes & commotiones factæ à tono & motu fibrarum motricium & muscutorum maxime cordis & arteriarum adaucto, unde quo fibræ sunt sensibiliores ad motum & impulsum aptæ in corporibus, eo facilius est proclivitas ad febres. Hæc est causa cur cholericis temperamenti homines, juvenes viri, calidum, clima inhabitantes plus sint obnoxii febribus quam senes, phlegmatici melancholici & qui frigido sub cælo degunt, qui gaudent magis fibræ tensis, immobilibus, constrictis & insensibilibus. Facilis inde ratio fluit cur in Lapponia, Islandia, Norwegia, febres non observentur, immobilitas nempe & rigiditas fibrarum, quæ in horum corporibus est, minus apta existit ad tremulos & elasticos fibrarum

mo-

motus & spasmos quales ad generandam febrem tam horrorem quam calorem requiruntur. Ratio quoque ex dictis effulgebit clarior, cur ad febres domandas & suppressandas efficacissimus sit internorum adstringentium usus, ex quorum classe sunt china, parata vitriolata, martialia, aluminosa, radices vegetabilium stypticæ, item cur adstringentia & roborantia in forma emplastri v. g. mixta ex alumine, therebintina, herba rutæ, aceto carpi manuum plantisque pedum applicata, potenter febricolosos insultus discutiant, quoniam nempe hæc omnia fibras valde rigidas efficiunt.

§. IX.

Præterea Lapponibus, Finnis, Norwegis, eodem Scheffero teste, frequentes sunt lippitudo & ophthalmia, unde non raro cæcitas evenit: causa est, quod à prima ætate cogantur in fumo versari, quo tuguria illorum, ætate & hyeme abundant, quam noxius autem sit fumus oculis facile acri plenus, notissimum est. Deinceps peripneumonia & dolor in dorso & capite, in his oris dominari maxime solet. Causa tribuenda est sanguini crasso & denso, qui à frigore externo facile sistitur in minimis musculorum tubulis, inque pulmonum vasculis tenuissimis. Neque taceri oportet, in omnibus provinciis borealibus sphacelum facillime generari ex levi etiam externa membrorum læsione. Ratio in procinctu est, sphacelus nempe nascitur ex sanguinis circulo in membro vel parte aliqua destructo. Impeditur vero & destruitur sanguinis progressus si ipse est densus crassus, terrestris, spiritu & virtute destitutus, qualis est horum populorum & scorbuticorum.

§. X.

Adhuc aliud malum vexat illos, qui incolunt boreales plagas, quibus annumerandi sunt Ruffi, Tartari &c. Nempe perniones sunt seu ulcera & pustulæ à frigore, subortæ. Non rarum est à frigoris immanitate nares & aures decidere. Strictissimum enim gelu, motu rectilineo vehementissimo extinguit omne, quod subtile quod spirituosum est in fibris motricibus, unde flaccidæ eæ fiunt & ferme emoriuntur, stasésque humorum & inde perniones atque sphacelationes nascuntur. Solemne remedium est, partes frigore adustas nive fricare, donec sitapor cesset & redeat sensus, dum demum successive igni admovent, id quod si prius accidit, valde damnosum est. Nam frigus motu suo flaccidas fibras, si quiddam adhuc inest spirituosum, plus excitat quam calor, qui reliquias elasticæ spirituosæ materiæ ulterius dissipat. Cæterum notandum, quod hi populi exilioris sint statur, animalia etiam boves, cornibus destituti vix asini magnitudine pares propter immane gelu constringens, & distributionem succi nutritii æqualem impediens.

§. XI.

Polonicam gentem jam accedimus, & illi vicinam *Lithuaniam*, ubi notissimus & vernaculis morbus est, qui appellatur *plica*. Consistit in magnitudine capillorum præter naturam aucta, qui in cirrhos inexplicabiles concreti & conglutinati, monstrosam speciem præbent. Hos si refeces, sanguis effluit cum dolore capitis, visus læsione, & per sæpe cum vitæ periculo. Laborant hoc affectu imprimis Iudæi. Morbi hujus causa valde videretur perplexa & difficilis, nihilominus eam indagare quantum fieri potest, allaborabimus. Primo multum con-

C

fert

fert fordidum vitæ genus, cui hi populi addicti sunt, dum raro crines pectunt, in humidis & depressis locis dormiunt, dehinc spiritum vini liberalissime ingurgitant. Aquæ etiam contribuunt suum symbolum, hinc non male *Gebema in epist. ad Bontockoe de plic. Pol. p. 19.* sentit, hæere vitium in nonnullis Polonia aquis, ut si vel potentur, vel corpus iis abluatur, plicam producant, quemadmodum id duorum militum exemplo comprobatur, qui cum in stagnum aliquod ingressi essent corporis lavandi causa, vix immerfo in undas capite, multas plicas contraxerunt ibi. Nos supponimus quoddam vitium hæreditarium, consistens in nimia laxitate pororum & bulborum capillorum subcute in capite, unde succus nutritius crassus & glutinosus prava diæta ex crudis aquis productus calore quem potus spiritus vini conciliat, urgetur ad tubulos capillorum, ex quorum poris exsodat, & monstrosam illam intricacionem efficit.

§. XII.

Ingredimur *Hungariam*, quam veteres *Pannoniam* & *Illyricum* appellarunt. Graviter hi affligi solent *podagra* & *arthritis*, quæ nascitur ex abusu vini spirituosi, lautaque diæta. Præterea ingens *pediculorum pulicumque* copia ibi deprehenditur ut plebeji & milites nequeant contra hos vermiculos sese defendere. Confert multum calida & humida soli natura. Observatu dignum *Conringius* scribit in *thes. Rerump.* quod pene tota Hungaria cum primis inferior habeat ignem subterraneum, quod apparet ex eo, quando prope *Drawum* vel *Danubium* effodias scrobes, poteris ibi sudare, & balnea parare & quoniam regio simul est aquosa, perpetuæ ibi sunt evaporationes, quæ faciunt ut aër minus sit salutaris, qui

qui creat morbos aptos putredini, quæ etiam favet generationi pediculorum. Ex hoc fonte promanat etiam genesis febris sic dictæ *Hungarica*, stipatæ cum summo capitis dolore, ἀγρυπνία, cardialgia, deliriis, angina. Ordinario milites hoc malo affligi solent, qui humi cubant, & diætam irregularem habent. Accedit, quod de die intensus fit æstus, nocte autem summum frigus, unde transpiratione prohibita facilius fit ad corruptionem sanguinis transitus. Præterea habent Hungari morbum aliquem, quem *cremer* appellant, quando nauseam, vel ex cibo vario inordinate sumto, vel ex potu nimio, sibi contrahunt, statim palmam manus in parte domestica fortiter fricant, hancque partem dolere dicunt. Interim, si aqua cordiali reficiuntur, statim disparet. Alter quoque quem *Strint* vocant semper in ore est, & omnem, vel in ore, gutture, vel ano, tumorem, inflammationem *strint* vocant vid. *Misc. N. Curios. dec. 1. an. 1. p. 56.*

§. XIII.

Perlustramus jam nostram *Germaniam*, quæ merito distinguenda in eam partem quæ septentrionem, & quæ austrum spectat, in illa *scorbutus*, & ex eo pendentia mala dominari solent, & nullus fere est morbus chronicus, ubi sese non nihil admiscet aliquid scorbutici. Valet hoc maxime de superiore *Germania* & *Westphalia*, ubi Batavorum more hæcibus, petasofibus, asellis, ostreis, piscibus marinis, atque id genus pulpamenti delectari cepimus. In *Westphalia* rarissime visuntur febres malignæ petechiales, frequens ibi est *peripneumonia*, *scabies* frequentissima, sanguinem alunt nimis crassum, qualis fit ex copiosa carne porcina infumata, tenui cerevisia, pane grossiore vulgo *Pumpernickel*, & abusu spiritus vini. Hic stagnans in pulmonibus causatur inflammationes gravissimas, & minus

rite purgatus à fordibus efficit scabiosum morbum, corripuntur maxime ii his morbis, qui ocio dediti sunt, neque motu & labore corpus exercent, qui egregium præservativum est, tam scorbuti, quam scabiei. *Holsatiam*, qui inhabitant non longævi sunt. Abundant maxima soli libertate, hinc lautior diæta ipsis ingenerat sanguinem copiosum. Verum paludosa est regio, præsertim *Ditmarsia* & hinc inde stagnant aquæ sub agris, inundationes etiam crebras ex mari experiuntur, unde *febres petechiales* & *malignæ* complures homines corripunt & auferunt. In parte australi Germaniæ, *Silesia*, *Franconia*, *Austria*, *Suevia*, ubi tenerior est victus & vinum bibitur, phthisis, arthritis, febres ardentes, hæmorrhagicæ excretiones, inflammationes, plus observantur. In *Misnia*, præsertim *Lipsiæ* singularis affectus aliis regionibus plane incognitus, familiarissime invadit incolas, præcipue feminas puerperas, quibus sæpius exitio est. Dicitur is *purpura* & dividitur in rubram & albam, maculæ nempe miliacæ prorumpunt, in cute summa rubræ & albæ pulicum morsibus similes cum cutis asperitate, pruritu, præcedente febre, cum maximis anxietatibus. Quandoque hoc malum se associat petechiis, morbillis, variolis, febribus aliis continuis, ubi quando omnia circa declinationem videntur salva, demum hoc malum propullulans tragicum euentum ægroto affert. Soboles est feri putridi vappidi, sique hariolari licet, culpa & causâ assignari potest delicato & tenello vivendi generi, dum amant ocium, dulcia, placentas, quæ nullibi majori in copia visuntur, quam in *Misnia*, & qui eam circumjacent locis. Nullum enim dubium est, quin serum inde evadat valde viscidum, impurum. Et cum gravidæ sint ordi-

nario

nario plethoricæ & cacochymicæ, hinc in iis majorem tyrannidem exercet similis victus. In infantibus etiam peculiaris observatur valetudo. Corripit nempe hanc ætatis teneritudinem *tabes*, ut macie confecti tanquam simulacra hominum appareant, vulgo quidem fascino contactos pueros esse putant, sed qui scrutantur naturæ abdita, observarunt, in cute vermes latitare crinium nigrorum vel chordarum forma, cutis melle, vel in balneo si fricatur in loco calido, prorumpunt, frigore si condensatur, intus se condunt, vocari solent *comedones*, quod quasi nutrimentum naturæ debitum intercipient, *Germ. Mitesser*. Legi de hoc morbo meretur *Etmüll. in val. infant. Sennert. l. v. Prax. p. 1. c. 24.* Ulterius & illud meretur notari, quod in nulla regione, tam superstitiosi & creduli sint, ubi affectus præsertim *atrophicos convulsivos*, a naturali causa, scorbuto, vel vermibus proficiscentes, incantationibus & fascino dæmoniaco adscribere solent. In *Hungaria* etiam eadem superstitio hominum mentes tenet.

§. XIV.

Perlustrata *Germania* convertimus nos ad *Graciam*, *Macedoniam*, *Thraciam*. Pauci ibi sunt morbi, præsertim chronici, pauci etiam medici reperiuntur. Tenue enim cælum, aquæ limpidissimæ non patiuntur obstructions, indurationes viscerum, glandularumque infarctus, nihilominus *febres acuta*, aliæque, *dysenteria*, *phrenitides* utramque paginam hic faciunt; multum confert fructuum horæorum præstantissimorum, item vini generosi suavissimi abusus. In mari *Ægeo* & ejus insulis, *Epilesia* imperium exercet, quod etiam *Hippocrates* docet in *lib. de morbo sacro*. Constantinopoli omnibus annis dira grassatur pe-

ftis, quæ ordinario verno incipit tempore & definit circa menses autumnii frigidis, octobrem, novembrem. Causas & ortum si indagare velimus, plurima occurrunt, quæ hanc luem promovere videntur. Primum amplitudo urbis, quæ incredibilem hominum multitudinem tenet, mari fere ubique cincta est, adeo ut muri eo affundantur, aër itaque exhalationibus aqueis refertus valdeque humidus est, cælum vero & clima admodum calidum, humidum vero & calidum aerem sobolem esse putredinis, adeoque pestis, quæ penetrantissima putredo in eo omnes medici consentiunt. Accedit incolarum, detestanda sordities, dum excrementa & squalores omnis generis in plateas projiciunt, unde aëris infectio & exinde magna morborum vis oritur. Præterea abstinentia a vino, cujus usus Mahometana lege ipsis interdictus est, præparat corpus ad corruptionem, si ullum enim alexipharmacum præstans datur, & quod resistit putredini certe moderatus vini usus est. Addimus hoc quod apud ipsos mos sit quotidie balneis & lavacris mollibus foveri, quæ quantum relaxent fibras, & corpus humectent, excretionisque imminuant, & virtutem sanguinis suffocent, inter omnes constat. Accedente igitur miasmate in corporibus ad corruptionem dispositis & ad fomitem contagiosum recipiendum præparatis, propagari truculentum hunc morbum, facile intelligi potest. Eadem ratio est, cur Smyrnæ Aleppi idem malum ferme perpetuum sit. Constantinopolios porro incolas continue podagricis doloribus excrucitari ex Nicephoro Callisto *Hier. Mercurialis V. L. l. 1. c. 24.* tradit. Eodem morbo vexari ceu peculiari malo Athenienses idem testatur loco citato. Illud vero admiratione dignum Constantino-

tinopoli plane exulare luem veneream, cum tamen hæc gens in libidinem sit effusissima suæ alienæque pudicitia maxime prodiga. Damus vero hanc rationem, quod fæminæ a quibus scaturigo mali fluit post veneream σουργίω semper se lavantes impuras sordes eluant, & abstergant. Idem veteres meretriculas in usu id habuisse, vel ex *Martialis l. 2. ep. 50.* constat.

§. XVI.

In Asiam jam trajicimus. Exordium vero capimus à diffusis Indiæ regnis, ubi magna morborum endemicorum est varietas. Notabilis est affectus admodum molestus beriberi dictus, & species paralyseos seu tremoris est. Nam motum sensumque manuum ac pedum, imo quandoque totius corporis depravat & tremere facit. Vitium hæret in nervis, quos lentus viscidusque humor implet, deducunt hoc malum autores à maxima inæqualitate aëris, quæ hic locorum observatur, de die existente intolerabili solis fervore, de nocte vero maximo frigore, dum nempe ex prima regione aëris vapores intensissimo calore per diem elevati, nocte decidunt, qui sub dio cubantes idque sine tegmine vehementissime affligunt, in rarefactos per calorem poros frigore altius intrante, serum incrassante, obstruenteque poros, unde fibræ & musculis vigor perit, & elater tonusque. Est etiam frequens his gentibus malum mordehi dictum, quod nihil aliud est quam depravatus ventriculus. Perpetuus æstus & inde excusis corpori sudor copiosus & superveniens frigus, ventriculum valde debilitat, jam si nimio cibo & potu maxime vesperi se implent, non possunt nisi depravate cibum concoquere. Eandem ob causam dyarrhoea vulgaris, curatuque difficilis morbus est.

De-

Denique spasmodica colica iis evenit, quia ingluviei & crebro spiritus vini ingurgitationi plus justo indulgent à qua immunes sunt, qui aquas bibunt. Singularis etiam spasmi species illis populis esse solet communis, dum subito homines rigidi, non secus ac statuae permanent, & vel in anteriorem vel posteriorem corporis partem musculi involuntario motu trahuntur. Accedit quandoque spasmus cynicus, dentium stridor, inconditumque murmur. Latius de hac materia videri potest *Bontius de medicina Indorum* p. 120. Videtur malum oriri ex copioso & bilioso sulfureo sanguine, quia sanguinis missio, & nitrosa auxilio sunt. Præterea consueta his regionibus est dysenteria, quæ plures occidit. Causam adscribunt fructibus Indicis, quibus si quis non caute vescatur cum oryza vel pane, vix hoc defugiet malum, non secus ac in Gallia & Hispania, qui uvas sine pane avidius comedunt, statim dysenteriam incurrunt. Præcipuam etiam causam hujus mali asserit modo laudatus Bontius p. 127. potus adusti copiam, quem Arack appellant & quod Chineses ex oryza, admixtis holothuriis in mari fluctuantibus, conficiunt, quæ Belgice quaben & qualen vocari solent. Hæc holothuria tam acris sunt caloribus ut tactu cutem exulcerent ac vesicas inducant. Notandum hoc, quod febres contagiosæ malignæ raro, pestis vero nunquam visatur in India, variolæ vero ipsis contagiosæ sunt. Tertianæ simplices & duplices sunt communissimæ, febricitantibus carnes, juscula, ova, summo studio, interdiciunt. Aer valde subtilis, temperatus que morbos ex putredine, & pestem non admittit, intermittentes vero ex transpiratione prohibita fiunt a frigore nocturno, præsertim post vitia in diætâ.

§. XVI.

In Insula *Ceylon* & præcipue in Regno *Iafnapatnam* hyeme febres & ventris tumores ex falsis crudis & calcareis aquis suborti regnant. Hyems ipsis valde est pluviosa inde transpiratio impeditur. In Malabarenſes vero variolæ summa cum sævitia grassantur. *Baldus in descriptione insula Ceylon & Malabaria* ex humido anno & fructibus autumnalibus derivat earum vehementiam atque malignitatem. Apud Chinenſes, Iaponenſes, frequentia sunt oculorum vitia, lippitudines, cataractæ, cæcitates, quæ mala ex oryza decocta calide sic devorata, quam loco panis cotidie comedunt, derivantur. Valde viscida enim sic generatur lymphæ & crassus sanguis, qui per tunicas & tubulos capillorum quando cum impedimento circularur & stagnationem efficit, oculis varia incommoda inducit, cæcitatem, cataractas, lippitudines, & quæ sunt alia oculorum vitia. Et ut exemplum ab equis capiamus, constat sane, cæcos illos de facili fieri nimium saginatos avena hordeo & post fortiorem laborem nimiamque in cursu agitationem. Arthridis & podagra rara in Sinensium regione sunt, forsitan quod illi populi continuo calido potu fruuntur, qui emunctoria aperta servat, transpirationem promovet & impura tartarea scorbutica salia è corpore ejicit. In Insula Formosa quæ calido & humido cælo tegitur, periculosissimus est morbus pestis, qua grassante, relinquunt incolæ ædes suas & in altissimos aviosque montes se recipiunt, qui immunes ab hoc malo propter subtiliorem aërem putantur, bibunt incolæ optimas aquas, & nihil nisi plantas & fructus comedunt, nec prius repetunt domos, donec aëre correcto pestis desævierit. *Vid. Georg. Psamanaa Zæar descript. de*

D

l'Isle

Isle de Formosa en Asie c. 27. Clarissime ex dictis apparet, vap-
pidum calidum & humidum neq; ventis expurgatum aë-
rem, pestiferā corruptionem excitare posse, subtilem ve-
ro & serenum optime pesti resistere. Mirandum illud, quod
arthritides & febres intermittentes eodem Autore teste,
plane ibi incognitæ sint forsan quod temperantiam in-
signiter colant incolæ ab ingluvie luxuriaque longissi-
me remoti, a quibus has passiones oriri perquam no-
tum est. Eadem in Insula variolæ exerunt vim suam,
& adeo ut raro quis existat, quin corripiatur hocce ma-
lo. Plerumque fere tertio ætatis anno affliguntur iis, ita
tamen innoxie, ut raro puer aliquis auferatur iis. Su-
peratas variolas rubor sequitur per totum corpus resti-
tutorum diffusus, & incolis *Schiptio* dictus: Est is morbus
longe periculosior variolis ipsis, conjunctus cum vehe-
menti æstu & ita infestus infantibus, ut ni probe curen-
tur, in summum vitæ discrimen sæpius adducantur. Mu-
lieres graviore cum periculo edunt partum, quam qui-
dem Europæ puerperæ eam ob causam, quod corpus
nunquam exerceant, sed ut Græcæ olim mulieres semper
intra domos ac interiora conclavia latent. Ignoratur
ibi lues venerea, quia ipsis polygamia concessa est & a-
dulteria commissa graviter puniuntur.

§. XVII. *Goa* urbe principe Lusitanorum in India
morbus valet *Mordexyn* vocatus subitus ac improvisus
cum nausea vomituque perpetuo, quod malum commu-
ne est multisque funestum. Venerea lues morbus ibi u-
niversalis & patrius est sine ulla infamiæ nota. Calculo
ac hermia plurimi item laborant, præsertim mariti, quod
continuo aquam potant milleque lascivias exercent cu-
riculam curantes. Crassum ibi ventrem multi trahunt
fædo abdomine, reliquis, qui expertes sunt hujus dede-
coris,

coris, illos irradientibus & per jocum *Barrigos* i. e. maximos ventres appellantis. Causa hujus mali est sacchari dulciumque intemperans usus, cui adueti hi homines & quod plerumque semper nudi maxime post prandium in porticu sedent. *quam rem fusus tractat Linschont. in itin. p. 44.*

XIIX. In Armenia oculorum doloribus vehementissime affliguntur incolæ, cujus mali causa ea videtur esse, quod per totam hyemem, quæ per octo integros menses ibi extenditur, in fumo versantur destituti fornacibus per quos evolvi possit fumus. Nocet igitur hic maxime illorum oculis, ut lippitudinibus, cataractis, aliorumque oculorum vitiis semper sint obnoxii, teste *Carlo de Piacenz. missionario in Congo in itin. p. 237.* Cæterum monendum illud, quod nulli medici in Armenia inveniantur, sed si qui illic forte appulerint; maximi æstimentur suspicianturque. Podagra etiam exercentur Armenii, quia plus vini quam aquæ potant.

§. XIX. In *Persia* calculus & podagra vix observantur, ea ex causa, quia ibi lege Mahometana vino plane abstinent Persæ, calculum vero ex potu vini nasci immoderato, demonstrant ii, qui in regionibus vino fertilibus habitant ut *Rheni* incolæ, *Franci*, *Austriaci*, *Hungari*, & alii. In insula *Laar*, *Gamro* dracunculi inveniuntur, de quibus infra agimus.

§. XX. De *Tartaris* ultimo loco aliquid addendum, quod nimirum cæci per aliquot à partu dies maneant, quod ita intelligendum, non quod vera cæcitas obducatur oculos, sed quod palpebra superior propter musculos nimium laxos & extensos per aliquot dies oculos clausos teneat.

§. XXI. Progressum jam facimus ad *Africam*, ubi

primum se offert *Aegyptus*. Præcipui morbi sunt scabies lippitudo, cæcitas. *Alexandria* autumnno multæ mali moris febres extorrent incolas, hyeme vero oculi lippientes exercent, qui per totum annum durant. *Alexandretæ* variolæ grassantur valde contagiosæ. Vulgares etiam sunt hydroceles, pnevmocèles, item melancholia hypochondriaca. *Dapperus optimus de Africa scriptor p. 127. § seqq.* optime deducit hæc vitia ex aëris intemperati squalidi evaporationibus Nili repleti usura. Adscribit etiam stagnantibus impuris aquis, quas in cisternis habent, & turbidæ Nili aquæ potui, deniq; dulcibus fructibus crudis, balneisq; Accedit diurnus æstus, nocturnum vero frigus, quibus omnibus ventriculus depravatur, spirituosusque sanguis depressus ad corruptionem pronus fit. Tenendum hoc inprimis est, pestem raro in *Aegypto* vitio aëris existere, sed si grassetur, potius ex nimia Nili inundatione originem trahere. Hoc enim flumine per longius tempus obruente solum, tota regio paludosa stagnanti mari similis evadit, quod accedentibus austris & vehementiore solis æstu in putredinem abit, & modo dictam lues excitat. Accidit etiam, ut aër natura loci jam calidus excedente alveum suum plus justo Nilo, & tegente altius terram nimis humidus fiat & exinde pestis existat causa. Tantum enim abesse credo, ut hæc lues ex aëre nimium calido hac in regione oriatur, ut potius hoc ipso extingatur sæpe. *Elephantiasis etiam teste Alpino de medicina Aegyptiorum l. i. c. 4.* est familiaris Aegyptiis, sicut etiam *Arabibus* & *Javanis*, de quibus disputatio videatur *Cl. Dn. Albini*. Deducunt illud malum à victu infueto præsertim carnis asininæ, & potu Nili turbido, cui sententia subscribit *Galen. l. i. de facult. alim. it. Avicenna fen. 3. 4. tract. 3. c. 1. & Lucrer. l. 6.*

Est

*Est elephas morbus, qui propter flumina Nili
Gignitur Ægypto in medio neque præterea unquam.*

§. XXII.

Circa *Æthiopiam* hoc memorabile, quod mulieres ibi facillime pariant in genua procumbentes ad effundendum naturæ onus, uti testatur diligentissimus rerum *Æthiopicarum* scriptor *Ludolfus in Hist. Æthiop.* Eandem fortitudinem & robur in *Brasiliensibus* sæminis laudat *Barleus in libro de rebus in Brasilia gestis* ita scribens: Nec *Europæo* more trahuntur in hebdomadas V. aut VI. puerperia, verum altero a partu die ad opera laboresq; redeunt firma corpora quamvis pusilla: sæpius audivi & legi de ancillis *Indicis* in *Batavia* *Hollandis* fervientibus, quod post partum ipsæ in profluentem aquam abeant, seque infantesque suos lavent sine ullo sanitatis periculo.

§. XXIII.

Qui in *Guineam* navigant & in castello *s. Joris de Mina* degunt, quod per aliquot milliaria extenditur, plerumque vermibus per totum corpus vexantur, magis tamen *Æthiopes*, quam *Germani*. Tanta vero vehementia sævitiæque hujus mali est, ut præternavigantes etiam affligat, quibus prurire statim incipit cutis partim in brachiis & pedibus partim in obesioribus corporis partibus & quæ multa carne sunt testæ. Prodit mox pustula modo unius modo trium pisorum magnitudinem exæquans, quæ si ab ipso verme non perumpitur ab accersito tonfore rei hujus perito tempestive cognita diffecatur. Apparent tunc in aperta pustula duo parvi pili, qui cum candidi sint & capiti inhæreant, barba vermis vocitantur. Excitata pustula aqua est referta, ex qua matutino vespertinoq; tempore vermis extrahitur. Si obesiori loco infederit, & membri longitudinem ex pustula prominuerit, sæpius

accidit, ut totus extrahatur, idque una vice. Ipsi illi vermes longitudinem sæpe unius ulnæ referunt, colore nivem exæquantes, tactu frigidi licet calida ex carne exeant, crassitudine filum paulo robustius exuperant. Si in pedibus sedem fixerint, adeo involvuntur implicanturque musculis venisque, ut non toti, sed per frustra educantur, colligente se exinde magno tumore in cruribus atque puris materia. Quæ ut erumpere possit, fontanellæ incidendæ sunt, vel alio modo exitus parandus puri, quo fit, ut multa inde pedum vitia, sæpius etiam claudicantem incurrant ægri. *vid. Demmersan. itiner. Indic.* Meminit hujus morbi etiam *Plutarchus Sympos. c. 9.* qui erudite admodum de hoc malo ita scribit: *Qui mare rubrum accolunt, ut Agatharchides testatur, novis affliguntur morborum symptomatibus, quæ parva sunt, & dicuntur Dracontia. Hæc suras & brachia exedunt, & sese inclinant & prospiciunt, contræctata vero sese rursus illatebrant ac fugiunt, complicata vero in musculis pblegmones intolerabiles excitant. Plura de hac materia legi possunt apud Welsch. in diff. de Vena Medinensi apud Ludolf. in hist. Æthiop. & Hier. Merc. V. L. l. 2. c. XX.* Causam dracunculorum invenire, res difficilior est, paucis tamen ut nos expediamus, verisimillimū est, a corruptione aquarum id fieri malum. Supponimus cum *Pisone in H.N. l. 2. c. 16.* sub æquatore & calidissimis locis aquam scateri vermiculis omnis generis, præsertim puteales stagnantes, quos sol fervore suo fovet excitatque. Nullum inde dubium, quin quando avidius potentur hæ aquæ vel etiam post æstum poris apertis aquæ immerguntur pedes, semina intrent musculorum atq; cutis interstitia, quæ ibi quieta calore humido temperatoq; foventur & nutriuntur. Non novum apud nos tale vermium genus est sub cute hospitantium in cervis, in-

vitu;

virulis aliisque animantibus Germanice vocantur **En-
gerling**/ qui cutem exedunt, ut tota pervia fiat. Tangit
hoc malum maxime juniora bruta, quæ inde macie con-
ficiuntur.

§. XXIV.

Restat adhuc *America*, de qua etiam pauca, circa en-
demios morbos exponere licet. Notabilia sunt vero,
quæ nobiscum communicat *Baro de la Hontan nouveau
Voyages dans l' Amerique Septentrionale Tom. II. p. 144.* In-
colæ Americani adeo robusto compactoque corpore
sunt, ut paucis morbis sint obnoxii. Nulla ibi membro-
rum resolutio, nullus calculus hydropsque observatur.
Tanto major vero admiratio est tam vegetæ sanitatis in
agrestibus his corporibus, quanto minor ipsis cura est
servandæ valetudinis, quam etiam nimis corporis ex-
ercitationibus saltatione venatione militia tempera-
mentique per diem crebra mutatione debilitare viden-
tur. *Pleuritis* interdum illos affligit, cujus curandi mor-
bi nullum norunt remedium. Maxime vero grassan-
tur *variola* in *Canada* versus septentrionem, versus me-
ridiem *lues venerea*. Prior morbus per hyemale tempus
maxime periculosus est, dum transpiratio impedita est,
posterior per *Ilinosensium* fluvii que *missisipi* tractum vul-
gatum est malum. Spiritus vini abusus magnam ho-
minum copiam in *Canada* interimit, absumptus enim
ex nimia hujus potus ingurgitatione nativus calor om-
nes fere illi malo implicat, quod *consumptionem* vocant.
Ceterum medicamenta non magni æstimant irridentes
vomitoriorum & venæ sectionis usum. Singulis fere
hebdomatibus sudare solent, ita quidem, ut sani & difflu-
entes sudore per æstatem fluvios ingrediantur & per hy-
emem in nivem se immergant.

§. XXV.

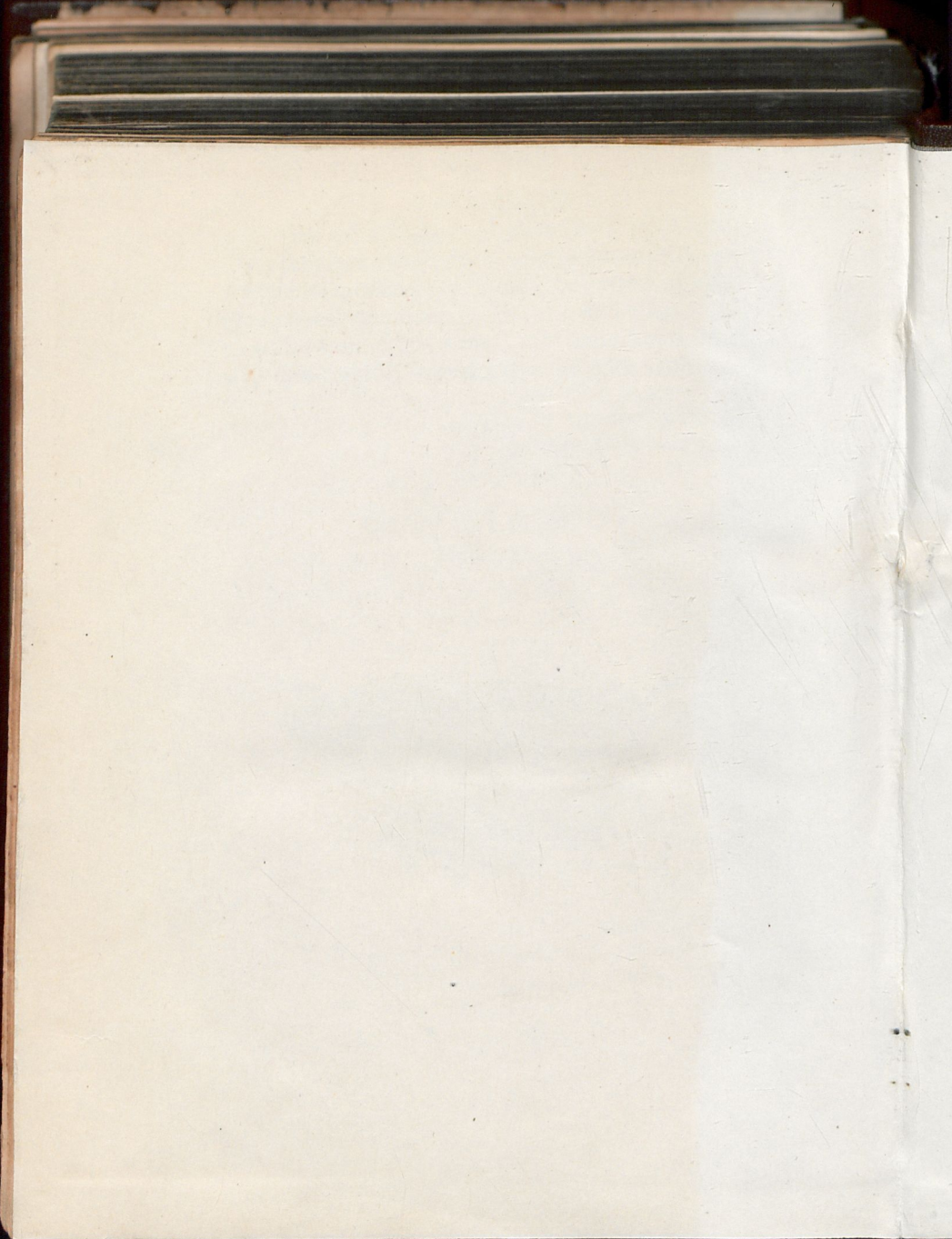
§. XXV. In Insula *Cuba*, *Jamaica*, *Hispaniola*, serpentes & scorpiones morſu plurimis nocent, contra quod malum ita ſe defendunt. Partem nempe affectam ligant, ipſamque aliquando ſcarificant, imponentes poſtea the-riacam, quam etiam intra corpus aſſumunt, intus etiam pulverem ex corde & hepate ſerpentum devorant, ad ſcrup. 1. ita ſe non ſolum præſervant a morſu horum animalium, verum etiam facile ſe curant. In *Peruvia* en-*demia* eſt *venerea luës*, ibi primum excitata poſt novi orbis inventionem inque Europam advecta anno 1494. & viſa primum eſt in obſidione Neapolis. Præter hanc turpitu-dinem accuſant humanæ carnis, lacertarum, piſcium fri-gide comeſtorum eſum, qua de re legi poteſt *Dn. Tetri biſtoire des Anchilles tomo II. tract. V. c. 2.*

Hæc ſunt, quæ de MORBIS CERTIS POPULIS AC REGIONIBUS FAMILIARIBUS communicare voluimus, ex noſtris notatis & obſervationibus. Judi-cet B. Lector, phyſices ſtudioſum ad medicinam, quam utile ſit & quod ex iis rebus ex quibus vivimus cor-poreis nempe & mechanicis, ægrotemus moriamur & reſtitua-mur.

D. S. G.

✓
UF 1378

ULB Halle

3

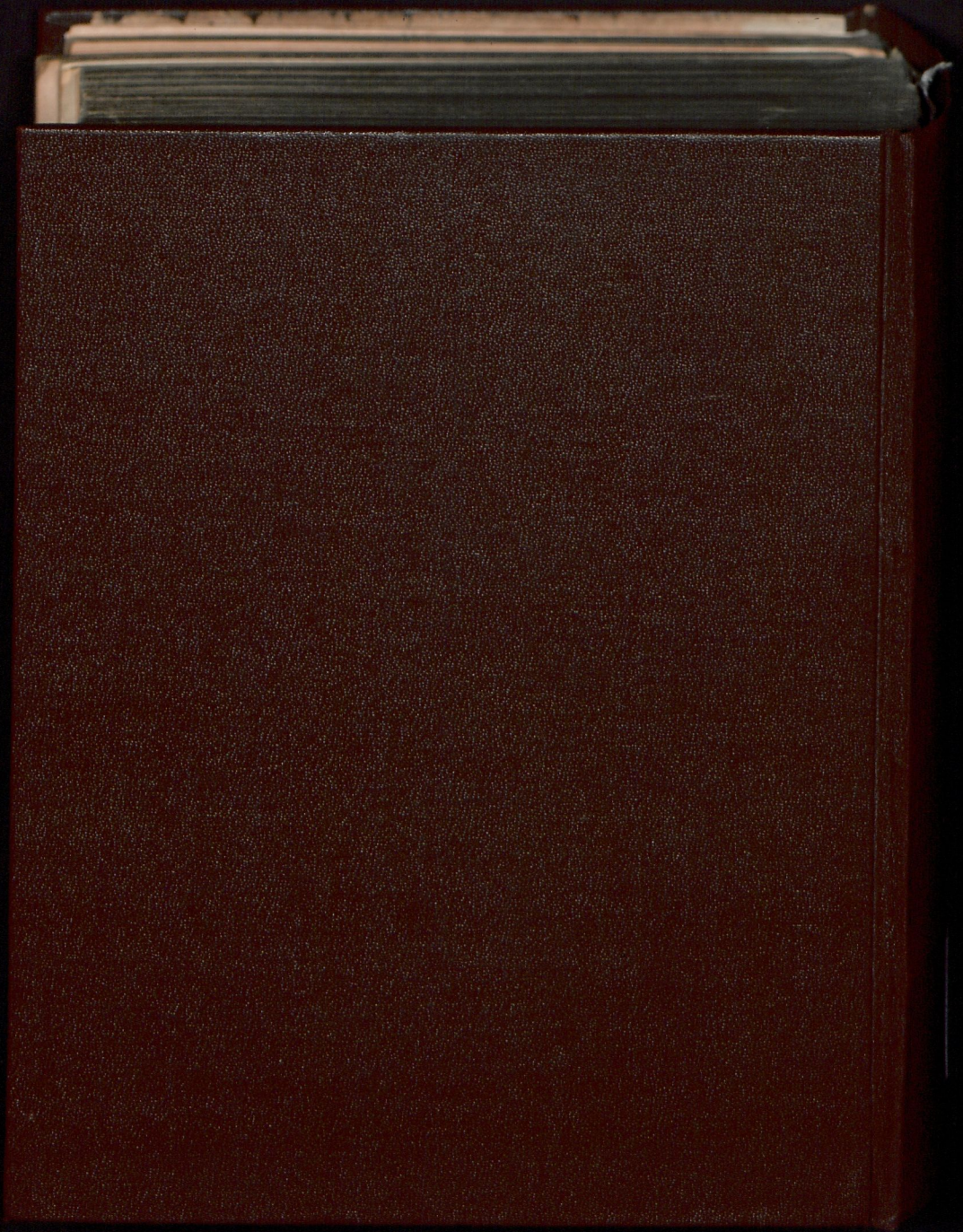
001 958 240

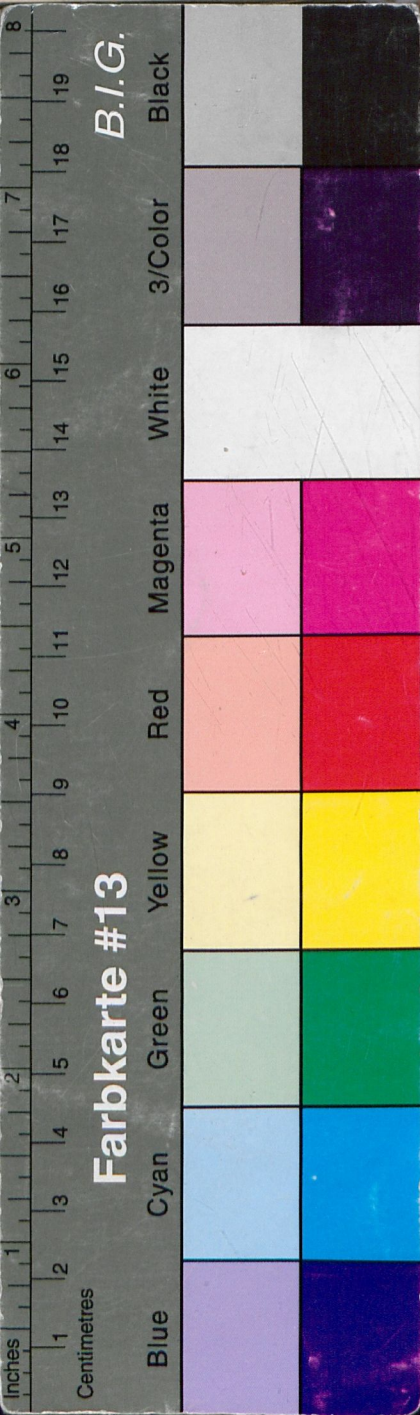

sb

V077

B.I.G.

Farbkarte #13

24. 24

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
De
MORBIS CERTIS
REGIONIBUS ET PO-
PULIS PROPRIIS

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSÆ, MARCHIONE BRANDENBURGI-
CO, CETERA.
DUCATUS MAGDEBURGICI GUBERNATORE.
GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

PRÆSIDE
DN. FRIDERICO HOFFMANNO,
MED. D. EJUSD. ET PHILOSOPH. NAT. P. P. ORDINARIO, PO-
TENTISSIMI REGIS BORUSS. CONSILIARIO ET ARCHIATRO
h. t. DECANO,
DN. PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO
omni observantiæ cultu prosequendo

PRO LICENTIA
Summos in ARTE MEDICA honores jura & Privilegia
DOCTORALIA adipiscendi
Ad diem XXVI. Septembr. Anno MDCCV.
horis ante & pomeridianis,
IN AUDITORIO MAJORI
Eruditoram disquisitioni publicæ submitte

JOH. BERNHARDUS HOFFSTADT,
Duffeldorpio - Montensis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, Litteris CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

